

Üniversite Öğrencileri ve Barınma Sorunu: Kentsel Mekânsal Pratikleri Stratejiler ve Taktikler Üzerinden Okumak

Housing Issue of College Students: Reinterpreting Urban Spatial Practices Through Strategies And Tactics

Sezen SAVRAN PENPECİOĞLU¹

öz

Türkiye'de son yirmi yılda benimsenen yüksek öğretim politikaları nedeniyle, üniversitelerin ve üniversite öğrencilerinin sayısı önemli ölçüde artmıştır. Öğrenci sayısındaki hızlı artışa rağmen, yeterli kapasitede yurt ve diğer barınma olanakları öğrencilere sunulmamıştır. Giderek daha çok öğrenci barınma sorunuyla karşı karşıya kalmakta ve fiyatların aşırı arttığı mevcut konut piyasasında kendine uygun bir yer bulmaya çalışmaktadır. Ayrıca konutun aşırı-metalaşması ve artan maliyetler, üniversite öğrencilerinin barınma sorunlarını artırmış ve derinleştirmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin çok yönlü barınma sorunlarıyla nasıl "başa çıktıklarını" araştırmaktır. Bu doğrultuda Michel De Certeau'nun strateji-taktik diyalektiği, makalenin temel teorik arka planını oluşturmaktadır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin karşılaştığı barınma sorunlarına ilişkin yazın taraması yapılmıştır. De Certeau'ya göre gündelik hayat, (devlet ve/veya piyasa güçleri tarafından) sürekli olarak yeniden üretilen baskın stratejilerden ve (yoksul, dışlanmış ve/veya zayıf olarak kodlanmış grupların) hayatta kalma taktiklerinden oluşur. De Certeau'nun "taktik" kavramı, kentteki güçsüz grupların gündelik yaşam pratiklerine ışık tutarak alternatif bir analitik yaklaşım sunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin ürettiği taktikler, kentsel bir karaktere sahiptir ve devletin baskın stratejileri karşısında sürekli değişip dönüşmektedir. Dolayısıyla, bu politikalara dayalı olarak gelişen konut piyasasındaki olanaklar, öğrencilerin barınma ihtiyacına cevap olamamaktadır. Yaratılan bu boşluk, üniversite öğrencilerinin taktikleri ile doldurulmakta ve bu sayede öğrenciler; yurt imkanlarının yetersiz olduğu ve kiralık konut fiyatlarının aşırı arttığı kentlerde barınma mücadelesi vermektedir. Araştırmada yazın taraması, çeşitli istatistiksel veriler ve görüşme bulgularından bir arada yararlanılarak, karma bir yöntem benimsenmiştir. Kartopu yöntemi ile ulaşılan 80 öğrenciyle yapılan mülakatlar, yetersiz yurt ve zorlu konut piyasası koşulları altında öğrencilerin yaşadığı barınma sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Elde edilen nicel bulgular, öğrencilerin barınma sorunlarıyla nasıl başa çıktıklarına ilişkin taktiklerini açıklayan kendi ifadeleri ile desteklenmiştir. Tüm bulgular, karşılanabilirlik (affordability), kullanım hakkının güvenliği (security of tenure), konum, erişilebilirlik ve oturulabilirlik (habitability) başlıkları altında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Barınma Sorunu, Üniversite Öğrencileri, Stratejiler, Taktikler

ABSTRACT

Due to the Türkiye's growth-induced higher education policy in the last two decades, the number of universities and college students have increased dramatically. Despite the tremendous increase in the number of students, the central government have not yet provided sufficient capacities of dormitories and other accommodation facilities. Over time, huge number of students are facing the challenging accommodation problem and seeking to cope with this problem by trying to find a decent place to live in the fierce housing market where prices skyrocketed. As the other side of the problem, the hyper-commodification of housing and the soaring costs in construction sector have all exacerbated and deepened the housing issue of students. The main aim of the article is to investigate how college students "cope with" the challenging and

¹ Yetkili Yazar: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, sezensavran@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9995-8769

multifaceted accommodation/housing problems. Michel De Certeau's conception of "strategy-tactic" dialectic have co-formulated the theoretical perspective in the article. Moreover, the article exhibits the related findings of a comprehensive literature review on the housing problems faced by the college students. According to De Certeau, everyday life consists of constantly reproduced dominant strategies (by the government or market) and the survival tactics (by the poor, excluded or vulnerable groups). De Certeau's conceptual framework of the "tactics" provide an alternative analytical approach at this point by shedding light on the survival practices of the powerless/vulnerable groups in the city. The survival tactics adopted by the students have an urban character and they continuously evolve by the time in confrontation with the dominant strategies of the government. Thus, there is a gap between the already existing services/accommodation facilities in the soaring housing market (based on the government policies) and the unmet needs of students (a decent place to live in the city). This dramatic gap is filled by the college students' tactics and via these survival tactics students always struggle to sustain their life in the cities where the dormitory facilities are inadequate, and the housing rental prices skyrocketed. The research draws on a mixed methodology combining literature review, various statistical data, and interview findings with a complementary manner. Interviews with 80 students reached through the snowball method, basically indicates the challenging situations under the conditions of inadequate housing and the fierce housing market. The quantitative findings from the questionnaire were supplemented by the qualitative insights gathered from students and explicated their tactics in their everyday life on how to cope with the housing problem. The interpretation of the quantitative and qualitative findings provides a critical spotlight on housing affordability, security of tenure, the role of location and accessibility and habitability as the driving forces that have shaped students' tactics under the conditions of soaring housing market.

Keywords: *Housing Issue, College Students, Strategies, Tactics*

GİRİŞ:

Günümüzde "konutun aşırı metalaştırıldığı" (Madden ve Marcuse, 2021) bir küresel ekonomik sistemin hakimiyeti bulunmaktadır. Artık, konutun anlamı değişmiştir; konut kapitalist ekonomik sistem içerisinde sınırsız sermaye birikimi için sürekli olarak yeniden üretilmesi gereken bir metadır (Forrest ve Williams, 1984). Konuttan kar etme arayışı, konutun yaşam alanı olarak kullanımıyla çatışır durumdadır. Konut yatırımları ve mülkiyet deseninin küreselleşme biçimi, onun barınma ihtiyacından giderek koparıldığına işaret etmektedir. Zamanla ekonomik talep ile toplumsal ihtiyaç arasında ciddi bir fark oluşmuştur. Bu durumun temel sebepleri konutun değişim değerinin kullanım değerinin önüne geçmesi, yaşanabilir ve uygun fiyatlı konutların giderek azalması ve bu ortamı politika, uygulama ve mevzuatlar aracılığıyla destekleyen hükümetlerdir (Madden ve Marcuse, 2021).

Yaşayacak bir yer ihtiyacı, diğer bir ifade ile barınma ihtiyacı evrenseldir; fakat toplumda her zaman bazı gruplar eşitsiz koşullarda ve elverişsiz ortamlarda barınmak durumunda bırakılmaktadır. İnşaat sektörünün lokomotif unsuru olarak konut üretiminin ekonomik getiri öncelikli hale gelişi, en çok da toplumdaki dezavantajlı grupları etkilemektedir. Çünkü barınma ve konutun değişen anlamının bir diğer tezahürü, ihtiyaç duyan kesimler için sosyal konut sunumu ve barınma hakkı kapsamında yapılan diğer kolaylaştırmaların da olumsuz etkilenişidir. Türkiye örneğinde olduğu gibi üniversite öğrencileri, barınma hakkına erişim konusunda dezavantajlı bir grup halini almıştır. Bu durumu yaratan temel faktörlerin başında üniversite sayıları ve bölüm kontenjanlarının aşırı ve sürekli artışının oldukça gerisinde kalan üniversite öğrencilerine uygun barınma olanaklarıdır.

2006 yılında başlayan trend ile sonraki 9 yılda 77 olan üniversite sayısı 173'e yükseltilerek var olan üniversite sayısından fazla üniversite kurulmuştur (Eşidir, 2017). Mevcut yönetimin yüksek öğretimde "81 ilde üniversite" stratejisi de üniversite ve üniversite öğrencisi sayısının sürekli artışını destekler niteliktedir. 2023 yılı itibariyle Türkiye'deki toplam üniversite sayısı 206'ya ulaşmıştır. 1961 yılında 63 bin olan üniversite öğrencisi sayısı, 1971 yılında 172 bine, 1984 yılında ise 335 bine yükselmiştir (Eşidir, 2017). Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın Bilgi Yönetim Sistemi kaynağında paylaştığı verilere göre 2014-2015 eğitim döneminde sisteme kayıtlı toplam 6.062.886 öğrenci bulunuyorken bu sayı 2023 yılında 6.950.142 öğrenciye ulaşmıştır (istatistik.yok.gov.tr). Örgün eğitim alan üniversite öğrencilerinin barınması için Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından devlet yurdu sunumu söz konusudur. Yurt-kur verilerine göre 2003 yılında 189.747 olan toplam devlet yurdu kapasitesi, 2015 yılında 454.631'e ve günümüzde yaklaşık 800 bine çıkarılmıştır (kygm.gsb.gov.tr). Devlet yurdu kapasiteleri artırılrsa dahi, üniversite öğrenci sayısının artışı ile yarışabilecek düzeyde değildir.

Devlet yurtlarında barınamayan ve ailesinin bulunduğu ilin dışında üniversite eğitimi alan öğrenciler, özel yurtlarda veya mevcut konut piyasasında kendilerine yer aramak durumunda kalmaktadır. Ayrıca son dönemde yaşadığımız konut kiralalarının aşırı artışı ile yüzleşmektedir. “Öğrenciye ev kiralamak istemeyen” ev sahibi gibi yaygın bir toplumsal olguyu aşabilen öğrenciler, bu defa konutların karşılanabilirliği sorunu ile baş başadır. Sadece Türkiye’nin 3 büyük kentindeki kira fiyatlarının değişimine bakmak bile bahsedilen çarpıcı tabloyu ortaya koymaktadır. Türkiye’de konut kiralama faaliyetlerinde sıklıkla kullanılan sahibinden.com sitesinin verilerine göre son 4 yılda sırasıyla İstanbul, Ankara ve İzmir’de ortalama kira fiyatlarının artışı %713, %833 ve %669 oranlarında gerçekleşmiştir (sahibinden.com/kurumsal/raporlar). Ortalama 4 yılda üniversite eğitimini tamamlayan bir öğrencinin bu artışları göğüslemesinin güçlüğü ortadadır. Gelirlerin artış oranının kira artış oranına yaklaşmasının mümkün olmadığı ortamda, ailelerin kendileri ve çocuklarının barınmaları için ayırdıkları bütçenin toplam gelirleri içerisindeki oranı da sürekli artmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin giderek çok boyutlu bir hal alan barınma sorunu ile nasıl “baş ettiklerini” araştırmaktır. Michel De Certeau’nun strateji-taktik kavram çiftinden teorik düzeydeki açıklamalar için yararlanılmıştır. Çünkü bu kavramlar sözü geçen inceleme için oldukça elverişli ipuçları vermektedir. Michel De Certeau, egemen yapıların koyduğu tüm kuralları stratejiler ve toplumdaki zayıf grupların bu sınırları kendi varlıklarını sürdürürebilmek adına esnetme girişimlerini ise taktikler olarak adlandırır. Yukarıda kısaca değinilen hâkim ekonomi, konut ve yüksek öğrenim politikaları, bu yapıdaki stratejilere karşılık gelmektedir. Bu bakış açısı ile üniversite öğrencilerinin “görünmez karşı-yapıp-etmeleri”, bu araştırmanın bulguları ile gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır.

İlgili yazında üniversite öğrencilerinin barınma sorun ve olanaklarını inceleyen çalışmalara rastlamak mümkündür. Bu araştırmaların temel odağını barınma güvensizlikleri (housing insecurities) oluşturmaktadır. Barınma güvensizlikleri; ödeme güçlüklerinin yanı sıra yaşama ortamının elverişsiz olması, fiziksel yetersizlikler, barınma yerinin uygunsuz konumu gibi sorunlar ile genişletilmektedir. De Certeau’cu bir anlayışla strateji-taktik diyalektiği üzerinden yapılan okuma, bu araştırmanın özgün tarafıdır. Bu sayede tartışmayı bir adım öteye taşımak ve ilgili yazına katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Literatürdeki araştırmaların odaklandığı evsiz üniversite öğrencilerinin oranı, ödeme güçlükleri, yaşama alanlarının elverişsizliği vb. gibi sorunlar, genellikle nicel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Ancak meseleye üniversite öğrencilerinin sorunlarla baş etme yöntemleri üzerinden bakmak, derinlemesine ve niteliksel bir analiz yaklaşımını gerektirir. Bu araştırmada nicel bulgular, öğrencilerin kendi ifadeleri ile aktardığı nitel bulgular ile de desteklenmiştir. Araştırmada 80 üniversite öğrencisine ulaşılarak mülakatlar yapılmıştır. Yazarın “katılımcı gözlemci” olarak içerisinde bulunduğu sosyal ağlardan, öğrenci gruplarından ve bunların bulunduğu illerdeki üniversitelerden başlatılan araştırmanın bu bölümü; nitel araştırma yaklaşımı ile kurgulanmıştır. Buna göre rastlantısal olmayan bir seçim ile bir araştırma kümesi belirlenmiş, bu seçilmiş küme kar topu yöntemi ile genişletilmiştir. Makalenin odaklandığı temel konu barınma olduğu için yapılan bu genişletme, kira artış oranlarının yüksek olduğu iller ile sınırlandırılmıştır. Bulgular, aşağıda ilgili başlıklar altında bazı oranlar ve doğrudan alıntılar şeklinde sunulmuştur. Yönteme ilişkin daha detaylı bilgiye ilgili başlık altında yer verilmiştir. Makalenin takip eden kısımlarında sırasıyla, kavramsal-kuramsal açıklamalar, yöntem, bulguların değerlendirilmesi ve sonuç bulunmaktadır.

1. Kuramsal Arka Plan

Bu başlık altında öncelikle De Certeau’nun strateji karşısında geliştirilen taktikler yaklaşımı açıklanmış, mekân ile bağlantısı kurulmuş, bu kesişimde yapılan bazı araştırmalar özetlenmiştir. Daha sonra, genelde barınma hakkı ve özelde üniversite öğrencilerinin barınma sorunlarına değinilmiştir.

1.1. Egemen Yapılar, Zayıfın Sanatı ve Bitmeyen Mücadele

Bu araştırma, yazar ve teorisyen Michel De Certeau'nun strateji-taktik diyalektiğini kavramsal bir çıkış noktası olarak kabul etmiştir. Strateji-taktik fikri, yazarın gündelik yaşam kuramının bir parçasıdır. Yazarın çalışmalarında toplumda konumlanan ve azınlık olarak kodlanan daha küçük grupların direnişleri, güç ilişkileri ve çoğulcu sosyal yapılar gibi temalar öne çıkmaktadır. Bu sayede sözü geçen temalar üzerine bir kuramsal düzlem inşa etmiştir. Yazarın düşünceleri, farklı disiplinlerden araştırmalar için kuramsal çerçeve olma özelliği taşır (Gardiner, 2002). Çünkü heterojenliği teşvik etmektedir, değişimi mümkün kılan ve farklı yorumlamalara alan açan bir yaklaşıma sahiptir (Napolitano ve Pratten, 2007).

De Certeau (1984) sosyal, mekânsal ve hukuki boyutlarda gücü elinde bulunduran yapılar karşısında daha zayıf olanların durumlarını inceler. Toplumdaki bu egemen yapıları üreten (ve yeniden üreten) kişi ve kurumların elinde birtakım araçlar bulunur. Yazar gündelik insanın bu araçları nasıl kullandığını araştırır. Bunu yaparken insanların gündelik eylem, uygulama ve üretimlerindeki tarz ve alışkanlıklara odaklanır (Esgin, 2018). Strateji-taktik karşıtlığı da tüm bu incelemelerin sonuçlarından doğar. Kişilerin gündelik yaşamlarındaki türlü manevralar kurumsal değil bireyseldir. Bir yerden öğrenilmemiştir, kendiliğinden gelişir. Gündelik faaliyetlerin öncelikli amacı ise erk sahibi yapıların direkttiği kısıtlamalar ile başa çıkmaktır (Lingel, 2011). Diğer bir ifade ile De Certeau'nun ortaya koyduğu analiz, gündelik yaşamda insanların hayatlarını nasıl icat ettiklerine odaklanır.

Toplumda özellikle de dezavantajlı gruplar arasında gündelik faaliyetlerin anlamı, dönüştürücü bir yaratıcılığın oluşmasıdır. Bu faaliyetler genel geçer ve özelliksiz olarak algılsa da yüzeysel değildir ve genellikle üzerinde durulmadığı için pek çok boyutu gizli kalmaya devam eder. Bu gruplara yönelik analiz, çoğu zaman resmi ve indirgemeci versiyonlardan ibarettir (Hjorth, 2005). Halbuki toplumdaki karmaşık sosyo-mekânsal yapılar, çok boyutlu bir etkileşim alanı ve zengin bir araştırma nesnesidir. Kendi ortamında ve oluşum aşamasında incelendiği takdirde değişim ve dönüşümün başladığı yer olduğu görülebilir.

De Certeau, gündelik faaliyetlerdeki öznelliğe odaklanır. Ayrıntı, eksiklik ve tekillikler yazarın araştırmasında önem kazanır. Tüm bu detaylar aslında kişilerin gündelik hayattaki direniş faaliyetleridir. Üzerlerinde hissettikleri her türlü baskıdan doğaçlama yoluyla çeşitli 'hayatta kalma' uygulamaları türetirler (Napolitano ve Pratten, 2007). De Certeau'ya göre, gücü elinde bulunduranların direktmelerine karşı gelişen daha küçük ölçekteki pratikler de dikkate alınmalıdır. Daha az görünür olmalarına rağmen iktidarın kullandığı araçların "çatlaklarında büyümeye" devam etmektedirler. Sadece bu pratikler tarihsel olarak daha az incelenmeye değer bulunmuştur. Günün sonunda De Certeau, gözetimin ve denetimin her yere yayıldığı kabulüne karşı çıkar. Ona göre toplum tümüyle bu mekanizmanın boyunduruğu altına girmemiştir (De Certeau, 1984).

Bu noktaya kadarki girişten sonra De Certeau'nun strateji ve taktikler olarak hangi yapıları tariflediğine bakılacak olursa; gündelik hayatın sürekli yeniden üretilen stratejiler ve bu stratejilerde oluşan çatlakların içini dolduran taktikler tanımlaması olduğu görülür. Buradaki strateji kavramı, makul bir temelde, gücü elinde bulunduranların kendilerine ait, sınırları belli olan üstünlük kurma ve sürdürme faaliyetleri bütünüdür. Diğer bir ifade ile stratejilerin çerçevesi, güçlünün üstünlüğüyle çizilen bir alanın varlığına ihtiyaç duyar. Bu alan, kurulan ilişkilere bir adım geriden bakmayı mümkün kılan temel zemini oluşturur. Politika, ekonomi ya da rasyonel akıl bu zeminin üzerinde inşa edilir. Stratejiler, gündelik yaşamın içinde erkin yerleştiği tüm alanlarda karşılaştığımız düzenleme ve sistemler bütünüdür. Örneğin hastanelerdeki yazılı kurallar, her türlü kanun ve yönetmelik, şehir planları, vb. stratejidir. Gündelik yaşamdaki yapma-etme biçimlerini düzenleyen tüm bu kurallar, erk sahiplerinin araçlarıdır

ve “sıradan” gündelik bireyler, oluşma aşamasındaki bu yapıya başlangıçta dâhil olma fırsatını yakalayamaz (Spiegel, 2004).

De Certeau’ya göre stratejilerin belirlediği hareket alanına sıkışmış olan insanlar, bu sistemi kendine ve sahip olduğu koşullara göre esnetebilmek amacıyla çeşitli taktikler üretir. Özellikle de toplumdaki “zayıf” gruplar, gündelik yaşamda, hareket alanını kısıtlayan yapılara karşı çıkar. Bu karşı çıkma biçimleri, çoğunlukla yarı-görünmez formdadır. Gündelik yaşamın içinde süreklilik kazanan bu yeniden üretim; sayısızdır, anonimdir ve şeffaftır. Taktikler, erk sahiplerinin yerleşik ve mekân bağımlı olmasına karşın oldukça yüzer-gezer bir formattadır ve aslında “mekânsızlıkta” var olur. Yaratılan yeni uygulamalar; manevra, düzenbazlık, kaçak avlanma, vb. olarak anılabilecek eylemlerdir ve tabiri caizse zayıfın “sanatıdır”. Bu girişimler, gündelik hayatta her an gerçekleşebilir. Taktikler, egemen olanın kurduğu sistemi dönüştürür ve “düzeni” farklı bir düzleme taşır. Kendilerine bir adım geriden bakan yapının içinde “ötekilere” sistemin kendi lehine dönmesi fırsatını sunar (De Certeau, 1984).

De Certeau’ya göre taktikler, ortama kolayca uyum sağlar. Böylece her zaman kendi yolunu bulur. Çünkü güçlülerin kurduğu sistemde zayıflar varlığını sürdürebilmek adına eylem repertuarını genişletmek zorundadır (Esgin, 2018). Herhangi bir sebeple dezavantajlı hale gelenler, güç ve temsiliyet ağlarında başının çaresine bakmaya çalışır (De Certeau, 1984). Zayıflar, güçlülerin sistemini “kullanarak” kendilerine uygun zeminler oluşturur. Taktikler zayıflık halinde açığa çıkan belirsizliği yönetmek için kullanılmaktadır. Kompleks yapılarda hayatta kalmak, ancak bu sayede imkanı hale gelir (Vearey, 2010). Bu özelliği ile taktikler, tüketim halindeki bir üretim biçimidir. Tüketerek üretir. Stratejilerin güç düzeyi ne kadar yüksek ise taktik olarak zayıflar tarafından dönüştürülme olasılığı da artar (Spiegel, 2004). Taktikleri uygulayanlar, etkilendikleri duruma tepki vermek durumundadır (Hyorth, 2005). Özetle strateji ve taktikleri güce karşı gösterilen direnç olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Kişiler stratejilerin diretildiği mekânlarda taktik üretir.

1.2. Kentsel Mekânda Strateji ve Taktikleri Aramak

De Certeau’nun strateji ve taktik kavramları, kentsel mekânda pek çok örnek üzerinden okunabilir. Çünkü strateji ve taktikler, aslında bir yönüyle de mekânla ilişkilidir. Sosyal grupların mekânlardaki gündelik faaliyetleri incelenerek tespit edilebilir ve ortaya çıkarılabilir (Mould, 2014). Diğer bir deyişle kentler sosyo-ekonomik ve politik yapılarda üretilen stratejilerin bütünsel bir göstergesidir. Örneğin şehir planları yoluyla bir tür kentsel yaşam biçimi formüle edilir ve kentte yaşayanlara sunulur. Ancak kent planlaması, özü itibarıyla genelleştiricidir. Planlarda farklı özelliklere sahip toplumsal grupların tümünün kapsanması mümkün olmadığında, bu gruplar dışlanmış olacaktır (De Certeau, 1985). Böylece kent mekanları, karşılıklı olarak üretilen strateji ve taktiklerin alanı haline gelecektir.

De Certeau’nun önerdiği kuramsal arka plan, toplumdaki azınlık veya güçlenme bakımından eşitsiz koşullara sahip grupları odağına aldığı için, bu grupların sosyo-mekânsal pratiklerinin incelenebileceği uygun bir zemin sunar. Akademik yazında strateji-taktik kavramlarını mekânsal boyutta kullanan örneklerle rastlamak mümkündür. Örneğin Vearey (2010), Johannesburg kentinin çeperinde konumlu kırsal alanlarda yaşayan kent yoksullarının sosyal ve mekânsal pratiklerini incelemiştir. Bu gruplar, zamanla marjinal hale gelip kentin diğer bölgelerinden kopmuştur. Yazar bu grupların karmaşık kent sisteminin bir parçası olabilmemesinin tek yolunun kendilerini dışlamak olduğunu tespit etmiştir. De Certeau’cu anlamda bu dışlama pratiğinin bir taktik olduğunu belirtir. Burada bahsedilen “kendi kendini dışlama pratiği”, gizli mekanlar (*hidden spaces*) olarak adlandırılan ve strateji diyebileceğimiz yasal ekonomik sistem, konut piyasası veya mülkiyet ağlarının dışında kalan kent parçalarında yaşama tercihidir (Vearey, 2010).

Johannesburg’da yürütülen bir diğer araştırma ise tam tersi bir mantıkla uygulanan taktikleri ortaya çıkarmıştır (Harrison, vd. 2012). Kentte yaşayan Çin diasporalarını ve ürettikleri mekanları inceleyen

çalışmada, diğer makaledeki kent yoksullarının görünmezliğinin aksine göçmenlerin belirgin kimlik özelliklerini mekâna yansıttığı görülür. Bu faaliyetler, kendilerini kapsamayan her türlü strateji karşısında bir taktik uygulamasıdır. Sara, vd. (2021), maddi yetersizlikler nedeniyle merkezi ve yerel yönetimler tarafından tasarımı gerçekleştirilmeyen park vb. kentsel alanların, aşağıdan-yukarıya kent sakinleri tarafından nasıl mekânsal üretim (placemaking) süreçlerinden geçirildiğinin izini sürer. İngiltere'nin Bristol kentinde bir cep parkı tasarımı üzerinden yapılan inceleme, strateji-taktik ilişkiselliğini ortaya koyar. Kemer-sıkma politikası, bu örnekteki hâkim strateji olarak kabul edilir. Bunun karşısında topluluklar kendi mekanlarını üreterek taktiklere başvurur.

Türkiye'den bir örnek, Erman'ın (2011) çalışmasında ele alınmıştır. Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi hayata geçirilirken gecekonduları yıkılan aileler, Karacaören TOKİ bloklarına yerleştirilmiştir. Bu örnekte gerçekleştirilmek istenen denetleme ve dönüştürme girişimi, gecekonduların kendileri tarafından mekânın yeniden üretimi ile sonuçlanmıştır. İki taraf arasındaki gerilim, yazar tarafından De Certeau'nun strateji-taktik kavramları üzerinden incelenir. Konutlardaki salon-açık mutfak arasına örülen duvarlar, kilere dönüştürülen balkonlar, topluca hamur kesilen, gözleme açılan apartman ortak alanları ve boş kapıcı daireleri, reddedilen ve yerine alternatif kişiler seçilen TOKİ site yönetimi, piknik yapılan, yün çırpılan açık alanlar mekânı dönüştüren mikro-taktikler olarak karşımıza çıkmıştır (Erman, 2011). Andres ve diğer araştırmacıların (2020) ortaya koyduğu gibi, şehir planlama bir stratejiler bütünüdür ve yarattığı boşlukları dolduran enformel faaliyetler taktiklerdir.

Toplumdaki farklı gruplar için ihtiyaç duydukları alanlarda politika ve uygulama eksiklikleri de stratejiler kapsamına girer. Çünkü bu alanda gücü elinde bulunduranlar bir tercih yaparak politikasızlığı politika olarak benimsemişlerdir. Gecekonduyu bir barınma taktiği olarak kentlere taşıyan gruplar, yıllar sonra toplu konutlarda gecekonduların yaşamını yeniden üretmeye çalışarak (Erman, 2011), bu taktikleri de geleceğe taşımış görünmektedir. Barınma konusu Türkiye'de önemli sorunlar ve çarpıcı çelişkiler taşıyan bir alandır ve kırdan kente göç edenler, kent yoksulları, sığınmacılar, öğrenciler, engelliler, vb. pek çok grup için barınma sorunu giderek daralan bir çıkmazdır.

1.3. Üniversite Öğrencileri ve Barınma Sorunları

Toplumda barınma hakkına erişimleri bakımından özel yeri bulunan gruplardan biri üniversite öğrencileridir. Özellikle ailesinin ikamet ettiği illerin dışında üniversite eğitimini alan öğrenciler; kamu ve özel yurtlar, apartlar, öğrenci evleri vb. gibi seçenekler ile karşılaşır. Kendilerine en uygun seçeneği tercih etmeye çalışan öğrenciler, barınma yerini bulma ve orada yaşama sürecinde çeşitli sorunlarla da yüzleşebiliyor.

Barınma yeri, üniversite öğrencileri için eğitim aldıkları kuruma ve diğer gündelik faaliyetlerine yakınlık bakımından önemlidir. Barınma tercihinin ekonomik olarak karşılanabilir olması da üniversite öğrencileri için en önemli koşullardan biridir. Genellikle maddi olarak ailelerine bağımlı olan öğrenciler, bu sınırlar ölçüsünde barınma yeri tercihinde bulunmak durumundadır. Ailesinin gelirin uygun bir barınma olanağına erişemediklerinde, diğer özelliklerden feragat etme eğilimi gösterirler. Örneğin daha zayıf koşullarda barınmak, kentin daha uzak noktalarında konumlu yerlere yönelmek, daha çok kişi ile barınma alanını paylaşmak vb. Üniversite öğrencilerinin barınma hakkına erişimi konusu, ilgili yazında da sıkça incelenmiştir. Özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nde konu özelinde vaka araştırmaları gerçekleştirilmiştir. Amerika'da yüksek öğrenimle ilgili tartışmalar genellikle yüksek öğrenim ücretlerine odaklanır. Ancak güvenli ve uygun fiyatlı bir barınma olanağına sahip olmamak, üniversite öğrencileri arasında oldukça yaygın bir diğer sorundur (Broton ve Goldrick-Rab, 2014).

Örneğin, Minnesota, Amerika'da evsizler arasında yapılmış bir anketin sonuçları çok çarpıcıdır. 18-21 yaşları arasındaki evsiz genç yetişkinlerin %6'sının üniversite eğitimini tamamladığı görülmüştür. Okula gidenlerin %39'u barınma veya ulaşım sorunları nedeniyle okula gitmekte sorun yaşamıştır (Wilder

Research, 2008). Amerika’da bir başka anket New York Şehir Üniversitesi (CUNY) tarafından yürütülmüştür. Anket sonuçları, üniversite öğrencilerinin yaklaşık %1'inin sığınma evinde, %11'inin sosyal konutlarda yaşadığını ve %6'sının kira desteği aldığını göstermiştir. Ankette yüksek kira artışı ve kirayı karşılayamamak (%57) en sık dile getirilen sorunlar olarak tespit edilmiştir (Tsui, vd. 2011).

Silva, vd. (2017) araştırmalarında 390 üniversite öğrencisi ile görüşmüş; katılımcıların üçte birinden fazlasının (%35,4) en az bir kez, %2,5'inin ikiden fazla taşındığını tespit etmiştir. Bu yer değişiklikleri öğrencilerin rızası dışında gerçekleşmiş, kullanım hakkının yasal güvenliği ihlal edilmiştir. Araştırmada ayrıca barınma şartlarının öğrencilerin derslere katılım ve ders içi performansları ile doğrusal ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Dubick, vd. (2016) Amerika'nın çeşitli eyaletlerinde 30'ün üzerinde yükseköğrenim kurumunda gerçekleştirdikleri araştırmada öğrencilerin kira ve fatura ödeme güçlükleri, sık taşınma veya geçici sürelerde tanıdıklarının yanında yaşama, barınma giderleri için sürekli borç alma vb. gibi sorunlar tespit etmiştir. Ulaşılan 3765 öğrencinin %48'i barınma güvencesizliği yaşadığını, %9'u ise evsiz olduğunu bildirmiştir (Dubick, vd. 2016).

Türkiye’de de üniversite öğrencilerinin barınma sorunlarına yönelik olarak çeşitli araştırmalar yapıp öğrencilerin dile getirdiği başlıca sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar; ev kiralarnın yüksek olması, öğrenci evlerinde kalabalık yaşamak zorunda kalmak, yurtların katı kuralları, ev veya yurttta barınma yerinin elverişsiz koşulları ve ev-okul arası ulaşım güçlükleridir (Güldiken ve Özekicioğlu, 2004; Poyraz, 2000; Filiz ve Çemrek, 2007; Şahin ve Fırat, 2009; Kara, vd. 2019). Görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin barınma sorununa ilişkin araştırmaların spektrumu evsizlikten başlayıp (Curry, vd. 2017; Hallett ve Crutchfield, 2017) güvenli, uygun fiyatlı, stabil ve yaşanabilir konuta erişimde yaşanan aksaklıklara doğru uzuyor (Broton & Goldrick-Rab, 2018; Cox, vd. 2017). Hemen her araştırmada işaret edilen benzer sorunlar karşısında öğrencilerin geliştirdiği taktikleri ortaya çıkarmak; bu anlamda yazına katkı sunacaktır.

2. Yöntem ve Örneklem Grubun Açıklanması

Bu araştırmanın temel veri kaynağını üniversite öğrencileri ile yapılan mülakatlar oluşturmaktadır. Yöntemsel olarak öncelikle ilgili yazın taraması yapılmıştır. Yazın taramasının odaklandığı konular barınma hakkı, üniversite öğrencilerinin barınma sorunları ve gündelik yaşamdaki stratejiler ve taktiklerdir. Üniversite öğrencilerinin barınma hakkı konusunda öne çıkan sorunlar, ülkenin güncel durumu ve bağlamı da dikkate alınarak öğrencilerin deneyimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Eylül-Aralık 2023 arasında yapılan görüşmelerde öğrencilerden öncelikle barınma yöntemleri, barınma yerinin nasıl/nereden bulunduğu ve buraların tercih sebepleri gibi temel konular öğrenilmiştir. Karşılabilirlik durumunu tespit edebilmek için öğrencilerin ve ailelerinin gelir durumu, gelir kaynakları ve bu doğrultuda barınma için ayırdıkları miktar da sorgulanmıştır. Ayrıca barınma yerinin konumu, erişilebilirliği, fiziksel özellikleri, oturulabilirlik durumu, vb. gibi bilgilere de ulaşılmıştır. Görüşmeler, aynı zamanda stratejiler karşısında üretilen taktikleri ortaya çıkaracak biçimde formüle edilmiş, bulgular bölümünde de böylesi bir yaklaşımla sunulmuştur.

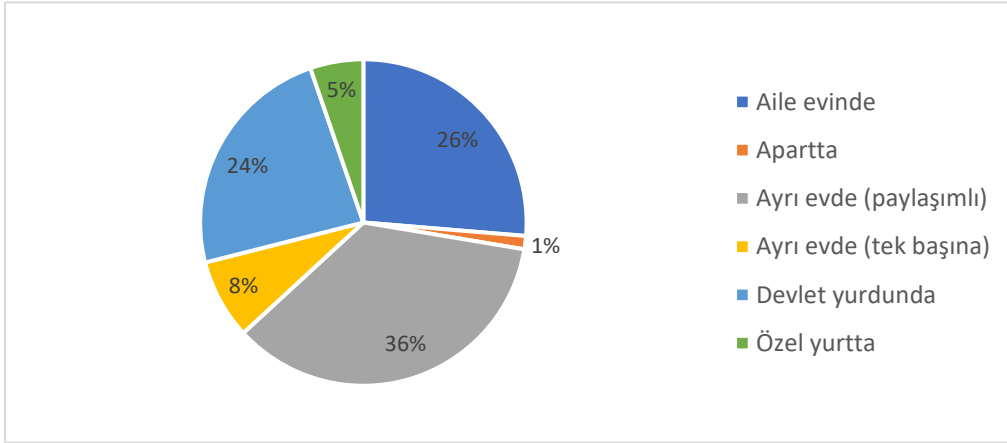
Öğrencilerin şehir ve üniversite değişiklikleri, barınma yeri değişiklikleri, işe girişler, vb. gibi taktik olarak kabul edilebilecek bazı önemli hususlar tespit edilmiştir. Bu sayede pek çok mikro-direnış faaliyeti ortaya çıkmıştır. Birbiri ile alakalı bulunan tespitler, belirlenen temalar çerçevesinde gruplandırılmış ve ilgili başlıklar altında sunulmuştur. Görüşme yapılan 80 öğrenci; İzmir Demokrasi Üniversitesi (41), Pamukkale Üniversitesi (15), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (8), İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi (5), Bursa Teknik Üniversitesi (5) ve Gazi Üniversitesi’nde (6) Mimarlık Fakültelerinde eğitim almaktadır. Üniversite tercihinde, son 4 yıllık kira artışının yüksek olduğu iller sıralaması dikkate alınmıştır. Tablo 1’de görülebileceği gibi Muğla, Ankara, İzmir, Bursa ve Denizli’de bu oranlar oldukça yüksektir.

Tablo 1: Görüşme yapılan öğrencilerin yaşadığı illerdeki son 4 yıllık kira artışları

Görüşme yapılan iller	4 yıllık kira artış oranı (%oran)	Türkiye’de en çok kira artışı görülen iller sıralamasında ilin yeri
Muğla	935	3.
Ankara	833	5.
İzmir	669	17.
Bursa	610	21.
Denizli	578	25.

Kaynak: Sahibinden.com Emlak Endeksi, 2023

İstanbul konut piyasasının yapısındaki çok boyutlu değişkenliklerden ötürü araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Sonuçlar değerlendirildiğinde de görüşme yapılan üniversite öğrencilerinin yüksek öğrenim gördüğü 5 ilde benzer sorunlarla karşılaştığı dikkat çekmiştir. Bu yönüyle seçim kriterinden kaynaklanan bir sorun veya belirgin bir farklılık/sapma tespit edilmemiştir. Öğrencilerin %16’sı eğitiminin ilk, %11’i ikinci, %34’ü üçüncü, %30’u dördüncü yılındadır. %9’u ise dört yıldan fazladır üniversite eğitimine devam ettiğini belirtmiştir. Görüşme yapılan üniversite öğrencilerinin barınma yöntemleri, Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1: Görüşme yapılan öğrencilerin barınma yerleri

Ailesi ile birlikte yaşayan (%26) öğrencilerin dışında grubun %44’ü öğrenci evinde kalmaktadır. Bu grubun arasında ise çoğunluk (%36) kaldığı evi arkadaşları ile paylaşmaktadır. Diğer öğrenciler devlet yurdunda (%24), özel yurtlarda (%5) ve apartta (%1) kalmaktadır. Öğrencilere barınma yerlerini nasıl/nereden buldukları sorusu da yöneltilmiştir. Devlet yurdunda kalanların dışında (%24) öğrenciler emlak ofisi aracılığıyla (%28), internet üzerinden (%24), tanıdıkları aracılığıyla (%17) ve bizzat sokak sokak gezerek (%7) barınma yerini bulmuştur. Öğrenci evinde yaşayıp konutu başkaları ile paylaştığını belirten öğrenciler, kendi arasında kaç kişi yaşadıklarına göre de incelenmiştir. Öğrencilerin %53’ü iki kişi, %29’u üç kişi ve %4’ü dört kişi bir konutu paylaşmaktadır. %14’lük oranda öğrenci ise tek başına bir evde yaşadığını ifade etmiştir.

3. Araştırma Bulguları

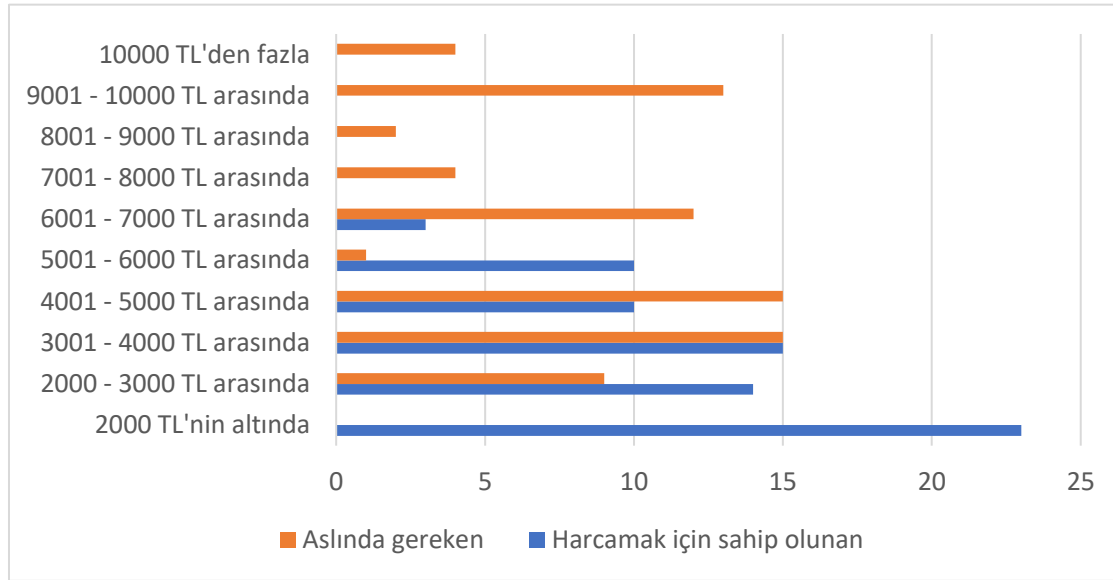
Bulgular; Karşılabilirlik, Kullanım Hakkının Yasal Güvenliği, Konum ve Erişilebilirlik, Oturulabilirlik başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu başlıklar altında tartışılan sorunlar, aynı zamanda stratejiler karşısında öğrencilerin ürettiği taktikleri de ortaya çıkaracak şekilde sunulmuştur.

3.1. Karşılabilirlik: Bu Zamanda Öğrenci Olmak Zor!

Öğrencilerden edinilen en temel bilgilerden biri maliyetler ve harcamalarına ilişkin oldu. Bu kapsamda dört ayrı sorunun yanıtı öğrenildi: Gündelik ihtiyaçları, okul giderleri, sosyalleşmek için yaptıkları harcamalar, vb. için sahip oldukları aylık miktarın kaç TL olduğu; minimum ihtiyaçları karşılayabilmek ve öğrenciliklerini sorunsuz sürdürürebilmek için aylık gereken miktarın kaç TL olduğu, barınma için ne kadar harcama yapmak durumunda kaldıkları ve ailelerinin toplam geliri. İlk iki soruya alınan yanıtlar birbiri ile ilişkilendirmek adına aynı grafikte sunulmuştur (Şekil 2).

Şekil 2: Görüşme yapılan öğrencilerin sahip oldukları ve aslında gerektiğini düşündükleri bütçe

Grafikten çeşitli okumalar yapmak mümkündür. Görüşme yapılan öğrencilerin arasında en yüksek yüzdeler (%31) harcamak için sahip olduğu miktarın 2000 TL'nin altında kaldığını belirtmiştir. 2000 TL ile 7000 TL arasında değişen miktarlarda bütçesi bulunan diğer öğrencilerin yine bir kısmı (%69) bu aralıkta çeşitli miktarları harcamaları için gerekli bütçe olarak dile getirmiştir. Ancak geriye kalan %31'lik grup, hiçbir öğrencinin eline geçmeyen 7000 TL üzerindeki miktarların giderleri için aslında gereken bütçe olduğunu söylemiştir. Bu bilgilere ek olarak şu notu da düşmek gerekir: Görüşme yapılan 80 üniversite öğrencisinden sadece 2'si harcamak için sahip olduğu miktarın yeterli olduğunu iletti. Geri kalan tüm öğrenciler, giderleri için ellerine geçen miktara göre aslında gerekenin daha fazla olduğunu söylemiştir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin neredeyse tamamı ihtiyacı olandan daha az bir miktar ile öğrencilik hayatını geçirmeye çalışmaktadır.

Ailelerin aylık gelirleri oldukça değişkenlik göstermektedir. Bu yönden birbirleri ile karşılaştırmak yanıltıcı olabilecektir. Ancak beklendiği gibi; ailelerin toplam geliri azaldıkça öğrencilerin barınma ve diğer ihtiyaçları için harcayabildikleri miktar da azalmaktadır. Bu da öğrencilerin barınma tercihlerini etkilemektedir. Yurtta kalan öğrencilerin evde kalanların neredeyse yarısı kadar oluşu, kentlerin mevcut konut piyasalarına giderek daha çok itildikleri argümanını destekler niteliktedir. Ek olarak öğrenciler; özellikle özel yurttan artan fiyatlar sonucu buralarda kalmanın, ev arkadaşları ile eve çıkıp tutumlu davrandıkları tercihe oranla daha pahalı düzeye geldiğini belirtmektedir.

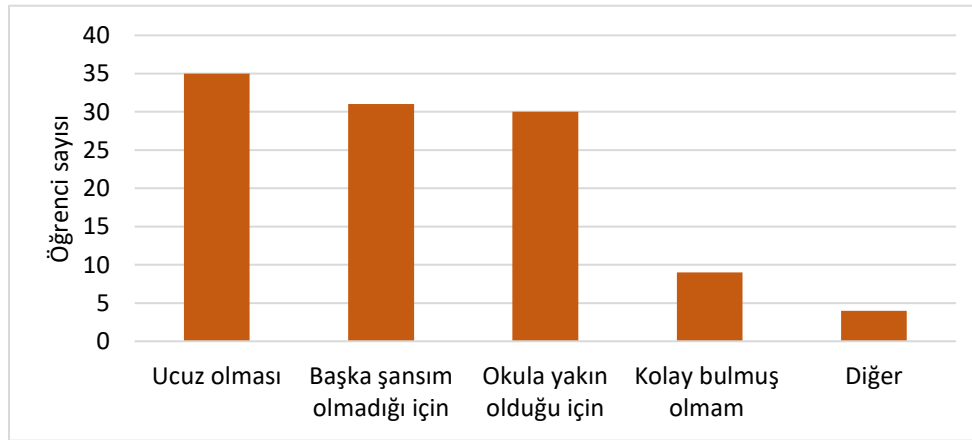
Karşılabilirlik ilkesi için üretilen taktikler arasında işe girmek ve/veya burs/kredi almak ön plana çıkıyor. Görüşme yapılan öğrenciler arasından %16'sı bir işe girip çalışmak durumunda kaldığını ifade etmiştir. Herhangi bir işte çalıştığını belirten öğrencilerin 6'sı yarı zamanlı, 5'i tam zamanlı çalışmaktadır. Ayrıca bir öğrenci düzensiz çalıştığını, bir diğeri ise kendi işini kurup yürüttüğünü bu nedenle işe ayırdığı saatlerin belirsiz olduğunu dile getirmiştir. Çalışarak öğrencilik yaşamını ekonomik

anlamda daha rahat geçirmeye çalışan öğrencilerin, diğer yandan öğrenim süreçlerine ayırdıkları zaman azalmaktadır. Çalışan üniversite öğrencilerinin aylık kazandıkları miktar ise 4000 TL ile 9000 TL arasında değişiyor.

Görüşme yapılan öğrencilerden %10'u düzenli burs aldığını söylemiştir. Üniversite öğrencilerinin yararlandığı burslar, ekonomik yönden önemlidir. Ancak görüldüğü gibi öğrenciler arasında burs alanlar yaygın olarak çıkmamıştır. Bu öğrencilerin burs miktarları da 500 TL ile 1800 TL arasında değişmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin %24'ü Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun (YKY) geri ödemeli kredisinden yararlandığını belirtmiştir. Görüşmelerin yapıldığı dönemde 1250 TL olan bu aylık ödemeler, öğrenciliğin tamamlanması ve belirli bir süre geçmesi sonrası geri ödenmektedir. Görüşmelerde öğrenciler tarafından işe girmek, burs aramak ve KYK kredisi almak; ekonomik stratejiler karşısında geliştirdikleri taktikler olarak dile getirilmiştir. Hatta bir öğrenci çalışabilmek için kendi alanı dışında bir kursa gittiğini, kursu tamamladığında işe gireceğini anlatmıştır. Ancak elbette geliştirilen taktikler bunlarla sınırlı değildir.

Barınma hakkı konusunda en önemli hususlardan biri, herkes için uygun fiyatlı ve karşılanabilir seçenekler sunulmasıdır. Ancak kira fiyatlarının ani ve aşırı artışı ile ödeme güçlükleri, öğrencilerin en çok şikâyet ettikleri sorunların başında gelmiştir. Öğrencilerin %35'i son dönemdeki ekonomik sıkıntıların barınma yönünden kendisini çok etkilediğini belirtmiştir. Geri kalanlar fazla etkilendiğini (%22), orta düzeyde etkilendiğini (%27), etkilenmediğini (%11) ve hiç etkilenmediğini (%5) söylemiştir. Bu durumu kanıtlayan bir bulgu, barınma yerinin tercih edilme sebepleridir. Resim 3'te görüldüğü gibi en önemli kriter ucuz olması olarak sonuçlara yansımıştır.

Şekil 3: Barınma yerlerinin tercih sebepleri

Bu durumla başa çıkabilmek için en çok başvurulan çözümlerin başında diğer harcamalardan kısmak geliyor. Bu harcamalar ise yeme-içme, faturalar, eve alınan malzemeler ve sosyalleşmek için ayrılan miktarlar gibi çeşitli kollara ayrılıyor. Pek çok öğrenci suyu ve elektriği daha az kullanmaya çalışıyor, dışarıdan yemek söyleyemiyor, giderek çok daha az eğlence amaçlı dışarıya çıkıyor. Bu durumu öğrencilerden bazıları kendi cümleleri ile aşağıdaki şekilde ortaya koyuyor:

"Market fiyatlarından kaynaklı ev masraflarını karşılamada zorluk çekiyorum. Her şeyi aynı anda ödeyemiyorum. Elektrik, suyun yanında kış aylarında doğalgaz da fazla gelince param yetişmiyor."

"Ev malzemelerini alamadık, bazen sadece çorba veya konserve yedik. Alışverişimizi topluca yapıyoruz. Daha ekonomik oluyor."

“Ulaşım masraflarından bile kısmak durumunda kaldığım durumlar oldu. Param olmadığı için evden çıkmayarak devamsızlık hakkımı kullanmıştım.”

“Okuduğum bölüm nedeniyle kırtasiye alışverişinin beni çok sarstığı 2 sene geçirdim. Uzun süre ödemek zorunda kaldığım bir kredi kartı borcum oluşmuştu bu sebeple.”

Yurtta kalan öğrenciler ise fatura ve ev için malzeme gibi giderleri olmamasına rağmen çoğunlukla yemeklerden şikâyet ettikleri için tam tersine yeme-içme harcamalarının artış gösterdiğini belirtiyor. Yemekhaneden yemek istemedikleri pek çok gün, öğün atladıklarını veya en ucuz fast-food yemek seçeneklerine yöneldiklerini; bu nedenle düzenli/dengeli beslenme konusunda endişeleri oluştuğunu söylüyor. Özetle üniversite öğrencileri ve hatta aileleri; her türlü harcamasını azaltmaya çalışıyor, bunun için gündelik pek çok mal, ürün ve hizmeti hayatından çıkarma eğilimi gösteriyor.

3.2. Kullanım Hakkının Güvenliği: Çoklu Yer Değişiklikleri

Kullanım hakkının yasal güvenliği, temelde zorunlu tahliyeler ile mücadele eden bir barınma hakkı ilkesidir. Üniversite öğrencileri de yaşadıkları yerden çıkarılma girişimleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle evde kalan öğrenciler, ev sahiplerinin kendilerini kiraladıkları evden çıkarmaya çalıştığını sıkça dile getirmiştir. Yurtta kalan öğrenciler ise yaşadıkları farklı sıkıntılar sebebiyle dolaylı olarak yer değişikliğine zorlanmaktadır. Öğrencilerin farklılaşan koşullarına ve karşılaştıkları sorunlara göre bu yer değişiklikleri de çeşitlenmektedir. Örneğin özel yurttan KYK yurduna, KYK yurdundan öğrenci evine, bir öğrenci evinden bir başkasına vb. gibi. Görüşme yapılan öğrencilerin %42’si öğrenimi süresince en az 1 kez barınma yerini değiştirmek zorunda kaldığını belirtmiştir. Taşındığını söyleyen öğrenciler arasında %60’ı 1 kere, %27’si 2 kere, %10’u 3 kere yer değişikliği yapmıştır. Hatta öğrencilerden biri 6 kere taşındığını ifade etmiştir.

Devlet yurtlarının üniversite öğrencilerinin ilk tercihi olacağı düşünülürse, talep eden tüm öğrencilerin devlet yurtlarına erişebilmesi kritik önemde. Ancak nicel olarak devlet yurtlarının yatak kapasiteleri öğrenci sayısının oldukça altında kalıyor. Ek olarak öğrenciler devlet yurdunda kalma şansını etse dahi, konum, fiziksel koşullar vb. gerekçelerle yurttan ayrılma kararı alabiliyor. Devlet yurtlarındaki yedek listesi uygulaması da geçici bir süreliğine barınma yeri bulma meselesini gündeme getiriyor. Bu durumda olan öğrencilerin yer değişikliği hanesine bir artı daha yazılıyor. Özel yurttan devlet yurduna veya öğrenci evine geçme zorunluluğu büyük oranda ekonomik gerekçelerle yaşanıyor. Özel yurtlarda kalmaya devam eden öğrenciler ise maliyetlerin artmasından kaynaklı olduğunu düşündüklerini de ekleyerek, aldıkları hizmetin kalitesinin düştüğünden şikâyet ediyorlar.

Zorunlu tahliyeler ile beklendiği şekilde evde kalan öğrenciler yüzleşiyor. Yurt imkanına erişemeyen ve mevcut konut piyasasından kiralık konut edinmek durumunda kalan üniversite öğrencileri, bu sektörden de çeşitli sebeplerle dışlanmaktadır. Öğrenimi süresince barınma yerini değiştirdiğini belirten 34 öğrenciden 9’u ev sahiplerinin kendilerini evden çıkarmasını gerekçe gösteriyor. Aşağıda bu ve benzeri girişimlerle karşılaşan öğrencilerden örnek alıntılara doğrudan yer verildi:

“İki evimde de ailem taşınacak nedeniyle evden çıkartmaya çalıştılar, şu an oturduğum evde en fazla %25 zam yapmaları gerekirken eski kiracı olmama rağmen fiyatların arttığı gerekçesiyle kiramı 2,5 katına çıkardılar, ödeyebilmek için okulum devam ederken bir süre çalışmak zorunda kaldım. Ama ilkinde olduğu gibi yine evden çıkacağım sanırım”

“Arkadaşlarımla kaldığımız evin satılacağı gerekçesiyle bizi evden çıkardılar, ancak sonradan fark ettik ki aynı evde şu an başka bir kiracı kalıyor. Ev sahibinin kirayı arttırmak için yaptığı bir şeymiş.”

Zorla tahliye edilme riski ile karşılaşan öğrenciler bu konuya; ev sahiplerinin kendileri veya aile üyeleri kalacağı için çıkarıldıkları yönünde gerçekdışı gerekçeler sunduğu, bazı hallerde sık sık sözlü uyarılara maruz bıraktığı, kontrat sürelerini olması gerekenden kısa tutmaya çalıştığı çeşitli örnekler veriyor. Zorunlu tahliye karşısında daha kırılğan konumda olan öğrenciler, yasal haklarını kullanmak konusunda da ofansif davranmıyor. Tahliye sonrası daha da artan kiralar ile karşı karşıya kalıyor. Yeterli bir konutun sahip olması gereken önemli özelliklerden biri kullanım hakkının güvenliği ilkesidir. Doğrudan tahliye söz konusu olmasa bile, kişiler değişen koşullar sebebiyle barınma yerlerini değiştirmeye zorlanmamalıdır. Ancak üniversite öğrencileri özelinde öğrenimleri süresince bir değil pek çok kez yer değişiklikleri söz konusu olmaktadır.

3.3. Konum ve Erişilebilirlik: “Okulumu En Uzak Nerede Yaşayabilirim?”

Ekonomik ve sosyal nedenlerle kentin merkezi yerlerinde barınma imkânı bulamayan öğrencilerin geliştirdikleri bir taktik ise barınma yerinin konumunu değiştirmek olmuştur. Üniversite öğrencilerinin yer seçimlerinin gitgide kentin merkezi yerlerine daha uzak yerlere doğru kaydığı görülüyor. Bu kararda ekonomik gerekçeler, üniversiteye yakınlık kriterinin önüne geçiyor. Aşağıda bu duruma örnek bazı alıntılara yer verilmiştir:

“Barınma olarak kentten uzak olan ve ulaşımın zor olduğu, günlük ihtiyaçların giderileceği ticaret alanının olmadığı, sosyalleşme açısından da yetersiz bir alana yerleşerek barınma konusundaki ekonomik sıkıntıları aştık.”

“Eskiden bulunduğumuz yere göre daha uzak bir noktaya taşındık. Kent merkezinden uzak olunca ulaşım çok sıkıntılı bir hal aldı. Ya 1 saat daha erken çıkmak ve uyku düzenimi buna göre ayarlamak durumunda kalıyorum ya da geç kalıyorum...”

Kiraların daha uygun olduğu bölgelerden yer seçimi, öğrencileri güvenliklerini sağlama bakımından da endişelendiren bir konudur. Okullarına uzak olmasının ötesinde normalde güvensiz buldukları yerleri kiralar düşük olduğu için tercih etmek zorunda kaldığını belirten öğrenciler bulunuyor. Barınma yerinin değişikliği konusunda öğrencilerin başvurduğu taktiklerin en uç noktasında ailesinin yanına dönmek bulunuyor. Hiç de kolay verilemeyecek bu kararlar, bazı durumlarda eğitim kurumunu değiştirmek veya bir süreliğine eğitime ara vermeye kadar çeşitleniyor. Örneğin görüşme yapılan 5 öğrenci ekonomik nedenlerle yatay geçiş yaparak ailelerinin bulunduğu şehirlere döndüğünü ifade etti. Bu konuda bazı örneklerle öğrencilerin kendi ağızlarından aşağıda yer veriliyor:

“Ev kiraları çok yüksek olduğu için okula ailemin evinden gidip gelmek zorunda kaldım. Ailem aynı şehirde yaşıyor ama okulumu 2 saat uzaklıkta. Yine de ayrı eve çıkmam mümkün değil.”

“Üniversiteyi kazandığımda ailemle birlikte Aydın’da yaşıyordum. İzmir’de kalacak uygun yer bulamadığım için sürekli Aydın-İzmir arasında trenle veya İZBAN’la gidip gelmeye başladım. Günün 4 saati yollarda geçiyor, ayrıca bilet fiyatları her geçen gün artıyor.”

“Önceden Dokuz Eylül Üniversitesi’nde okuyordum. Ailem Denizli’de yaşıyor, artan kira fiyatları ve hayat pahalılığı nedeniyle Pamukkale Üniversitesi’ne geçiş yapmak zorunda kaldım. Aylık en az 15.000 TL gerekiyordu. Ailemin yanına dönerek o parayı kara çevirdim.”

“Geçen sene barınma yeri aramak için üniversitemin bulunduğu kente geldim, hiçbir seçenek bulamadığım için okulumu dondurup ailemin yanına geri döndüm.”

Barınma hakkı bağlamında ele alınan konumun erişilebilirliği, üniversite öğrencileri söz konusu olduğunda boyut değiştirip eğitim hakkına erişimlerinin tehdit altına girmesine kadar uzanıyor.

3.4. Oturulabilir bir Konut: Yeni “Öğrenci Evi” Mevhumu

Bir konutun “oturulabilir” olması (habitability), barınma hakkının önemli bileşenleri arasında yer alır. Oturulabilir konutun sahip olması gereken temel özellikler; uygun fiziksel şartlar ve kullanım alanı büyüklüğü, sağlam yapılaşma, güvenlik, farklı hava koşullarına uygunluk, kullanılabilir altyapı sistemleri, hastalık ve tehlikelere karşı korunma, vb.dir. Görüldüğü gibi barınma mekanlarının oturulabilir olmasının en önemli koşulları; büyüklük, fiziksel imkânlar ve sağlık koşullarına odaklanmaktadır. Görüşme bulgularında üniversite öğrencilerinin oturulabilirlik ilkesi ile çelişen bazı sorunları tespit edilmiştir.

Yurtlarda ve öğrenci evlerinde kalanların öncelikli sorunları farklılaşmaktadır. Ortak olarak öğrenciler, kendilerine ayrılan/ayırabildikleri alanın yetersizliğinden şikâyet etmektedir. Öğrencilerin özel alanlarının büyüklüğü karşılanabilirlik ilkesi ile de doğrudan bağlantılıdır. Ekonomik açıdan daha uygun olduğu için devlet yurdunda kalanlar, odalarını 4 veya 6 kişi ile paylaşmanın güçlüklerinden bahsederken; evde kalanlar artan barınma giderlerini karşılayabilmek için daha küçük alanlarda yaşamayı veya daha çok insanla alanlarını paylaşmayı taktik olarak geliştiriyor. Evlerde bir yandan kalan kişi sayısı artarken alan kazanmak için eşya miktarı azaltılıyor. Barınma mekanının büyüklüğü, özellikle de örneklem grubun mimarlık fakültesi öğrencilerinden oluşması nedeniyle ayrı bir öneme sahip. Büyük ölçekli pafta/proje üretimi, maket yapımı vb. süreçler küçük mekanlarda daha da zor hale geliyor. Yurtların giriş-çıkış saati uygulaması da bu bakımdan ortak çalışma kültürü ile çelişiyor. Geç saatlere kadar sürebilen proje çalışmalarından sonra öğrenciler yurtlarına giremedikleri için arkadaşlarında veya fakültelerinde kalmak gibi daha başka taktikler uyguluyor. Farklı fakültelerde eğitim alan öğrencilerin yurtlarda birlikte kalması da bu sorunun bir diğer boyutu. Bu konuda sorun yaşamış olan öğrencilerin ifadelerinden örneklere aşağıda yer verildi:

“10 kişilik arkadaş grubumla evimizi paylaşıyoruz. Mekân olarak evin yaşam alanına sığmıyoruz. Katlanır sandalye aldık, her yere ekstra düzenleyiciler koyduk, ev o anki kullanımının gerekliliklerine göre sürekli değiştirip dönüşen bir yer haline geldi. Yine de çok zor oluyor.”

“Kira fiyatını en aza indirmek için stüdyo dairede kalmayı tercih ettim. Ama yine de ev arkadaşı bularak kira giderini azaltmayı da önlem olarak aldım.”

“Üniversitenin ilk 2 ayında yurttan kalıyordum, ödeyemediğim için ev arkadaşı arayan bir eve dördüncü kişi olarak katıldım. Sonrasında yazın o evi de bıraktık. Okullar açılacağı zaman tekrar ev tutmak için İzmir'e gelip şu an 2 yıla yakın süredir oturduğum evi tuttum.”

Özel veya devlet yurtlarında kalan öğrencilerin oturulabilirlik ilkesi kapsamında karşılaştığı sorunların başında kısıtlı özel alan, hijyen problemi, ısınma ve sıcak su sorunları vb. geliyor. Yurtlarda öğrenciler farklı olarak bazı dönemlerde yenileme çalışmaları yapılması, odaların kişi sayılarının artırılması gibi durumlarla karşılaşabiliyor. Aslında hazır sunulması gereken hizmetlerdeki sorunları kendi kendisine aşabilmek için öğrencilerin temizlik yapması, kendi sıcak suyunu hazırlaması gerekebiliyor. Evde kalan öğrenciler arasında diğer oturulabilirlik şartlarının sağlanması bakımından engellerle karşılaşanlar da bulunuyor. Örneğin yapısal olarak sağlam ve güvenli olması şartı depreme dayanıksız konutlarda yaşayan, her türlü hava koşuluna uygun olması şartı ısınma problemi yaşayan, altyapı sistemlerinden yararlanılması şartı su ve elektrik sistemlerinde sorun bulunan ve haşarat ve zararlılar gibi tehlikelere karşı korunması şartı evini böcek bastığını ifade eden öğrenciler ile örneklendirilebiliyor. Bu örnekler tekil vakalar gibi düşünülebilir, ancak genel itibarıyla üniversite öğrencilerinin bu anlamda daha kırılgan bir grup olduğunun altını çizmekte fayda bulunuyor. Diğer oturulabilirlik ilkesi şartları üzerine sorunlarını dile getiren öğrencilerin deneyimleri aşağıda derlendi:

“Ev sahibimiz defalarca söylememe rağmen bozulan kombiyi yaptırmadı. İsteklerimizi çoğu zaman dikkate almıyor. Bir ay boyunca kahve makinasında su ısıtıp duş aldık. Ocağı çalıştıramadık. Soğuktan ama ısınamadık. Bazı günler spor yaptığım salonda duş almıştım.”

“Evde her gün bir başka sorunla karşılaşıyoruz. Böcek basıyor, musluk bozuluyor, tavanı yağmurda akıyor. Bu sorunları genelde ev sahibinin ihmalkârlığı yüzünden yaşıyoruz.”

“Evimizin deprem dayanıklılığı ile ilgili bilgi alamadık ve bu konu ile ilgili endişe yaşadık. Eski bir binada yaşıyoruz ve depreme dayanıksız olduğunu düşünüyoruz.”

Oturulabilirlik ilkesi kapsamında problem yaşayan öğrenciler taktiksel olarak iki uç noktada eyleme geçiyor. İlk grup sıkıntısını ve şikâyetlerini ilgili kanallara iletme yönünde ısrarcıyken, ikinci grup alışma ve kabullenme davranışı sergiliyor.

DEĞERLENDİRME

Görüşme yapılan öğrencilerin arasından biri, barınma deneyimini oldukça çarpıcı biçimde betimledi: “Kalabalık ortama, yiyemediğim yemeklere, okuluma olan uzaklığa katlanmak zorundayım” diyen öğrenci aslında tek bir cümlede yeterli bir barınma yerinin sahip olması gereken temel özelliklerin birçoğuna erişemediğini ifade ediyor. Tek başına bu cümle bile, üniversite öğrencilerinin barınma sorununun düzeyini gösteriyor. Karşılabilir olmayan konutta barınmaya devam edebilmek için gıda giderlerinden kısana, daha çok insanla barınma mekanını paylaşmak ve daha uzak mesafede yer seçmek durumunda kalan öğrencilerin sayısı günden güne artıyor. Bu durum aslında Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisini de akla getiriyor. Piramidin en tepesinde yer alan kendini gerçekleştirme ihtiyacı içinde konumlandırabileceğimiz yüksek öğrenim; çok daha alt basamaklardaki barınma ihtiyacının uygun biçimde karşılanamaması engeli ile karşılaşıyor. Yaşanan tüm sorunlar, büyük ölçekte belirlenen stratejilerin birer yansımasıdır. Yukarıdan aşağıya dayatılan stratejiler karşısında üniversite öğrencileri, gündelik yaşamlarında taktikler üretmek var olmaya çalışıyor.

Tablo 2: Üniversite öğrencilerin barınması konusunda üretilen stratejiler ve taktikler

<u>Stratejiler</u>	<u>Taktikler</u>
<ul style="list-style-type: none"> 81 ilde üniversite politikası ve üniversite öğrencisi sayısının hızla artması 	<ul style="list-style-type: none"> Barınma yerini değiştirmek (çoklu yer değişiklikleri) Ailelerinin yanına dönebilmek için eğitim aldığı kurumu değiştirmek Eğitime ara vermek İstek ve şikâyet mekanizmalarını etkin kullanmak
<ul style="list-style-type: none"> Yurt imkanlarının öğrenci sayısı ile aynı oranda artırılamaması 	
<ul style="list-style-type: none"> Ekonomik daralma sonucu barınma ve bağlantılı diğer maliyetlerin ani ve hızlı artışı 	<ul style="list-style-type: none"> İşe girmek, kredi-burs almak Daha uzak konumda, normalde oturmak istemedikleri mahallelerde yer seçmek Daha çok kişi ile barınma alanını paylaşmak, eşya azaltmak Üniversite mekanlarını daha çok kullanmaya yönelmek Halihazırda sunulması gereken hizmetlerde daha çok sorumluluk almak (kendi sorunlarına kendi çözümlerini yaratmak)
<ul style="list-style-type: none"> Neo-liberal konut politikaları, kullanım değeri yerine değişim değerinin öncelenmesi, dezavantajlı grupların konuta erişim sorunu 	

Bu araştırma kapsamında tespit edilen strateji ve taktiklere bütünsel olarak bakmak, meseleyi daha net bir şekilde ortaya koymaktadır (Tablo 2). Görüşme yapılan üniversite öğrencilerine sorulan son sorulardan biri “Fırsatınız olsa barınma şartlarınızı nasıl değiştirmek isterdiniz?” oldu. Dramatik biçimde bu soruya verilen cevapların büyük bölümü, barınma yerlerinin zaten sahip olması gereken minimum şartlardı. Bütçesine göre daha uygun fiyatlı, ihtiyacına göre daha geniş, okuluna daha yakın ve daha merkezi konumlu, daha iyi ışık alan vb. mekanlar öğrencilerin beklentilerini oluşturuyor.

SONUÇ

Bu araştırmanın bulguları, barınma konusunda üniversite öğrencilerini odağına alan iyileştirmeler gerektiğine işaret ediyor. Gitgide daha fazla öğrenci bu sorundan etkileniyor ve konunun aciliyeti de aynı oranda artıyor. Araştırmada tespit edilen üniversite öğrencilerinin barınma deneyimleri ve karşılaştıkları sorunlar, ilgili yazında tespit edilen hususlar ile paralellikler gösteriyor. Ayrıca Türkiye özelinde izlenen güncel politikalar ve ülkeye özgü durumlar ile öğrencilerin reaktif taktikleri, araştırmanın özgünlüğünü oluşturuyor.

Toplumdaki tüm grupların adaletli, yaşam kalitesi yüksek ve yeterli bir barınma imkanına erişimi sağlanmalıdır. Üniversite öğrencileri de bu bağlamda önemli yer teşkil etmektedir. Politika yapıcı ve karar alıcıların uyguladığı stratejiler, bunlardan etkilenenlerin kendileri tarafından geliştirilen “taktikler” ortaya çıkarmaktadır. Bir yönüyle bu taktikler, üniversite öğrencilerinin kente ve toplumsal yaşama enformel katılımları olarak değerlendirilebilir. Bu taktiklerin tanınması ve barınma politikalarını besleyebilmesi; başka bir deyişle, bu taktiklerden öğrenen bir süreç tasarımı önem kazanmıştır. Böylece demokratik ve özgür biçimde yaşamın olanaklarını yaratacaktır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan üniversite öğrencilerinin dönemsel olarak pandemi ve Kahramanmaraş merkezli deprem sebebiyle uzunca bir zaman çevrimiçi eğitim almak zorunda kaldığının da altını çizmek gerekiyor. Yukarıda aktarılan sorunlara ek olarak farklı ilde yüksek öğrenim gören öğrenciler çeşitli zamanlarda ailelerinin yanına ve tekrar üniversitesinin bulunduğu kente gidiş-gelişler yaptı. Bu hareketlilik de mevcut sorunları derinleştiren önemli bir faktör olarak yaşandı. Öğrencilere pandemi ve deprem süreçlerindeki barınma deneyimleri de soruldu, fakat araştırmayı temel odağından çıkarmamak adına kapsamı dışında tutuldu. Pandemide karantina uygulamasına tabi tutulanlar ve sonrasında depremedeler için devlet yurtlarının geçici barınma olanağı olarak değerlendirilmiş olması, yine bir stratejidir ve üniversite öğrencileri bu durumlar karşısında da taktikler geliştirmiştir. Pandemi ve/veya deprem döneminde üniversite öğrencilerinin barınma konusunda yaşadığı başkaca sorunlar ve ürettikleri taktikler gelecek çalışmalarda incelenerek aydınlatılabilir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: [TR] Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

[EN] There is no conflict of interest between the authors or any third party individuals or institutions.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek vardır.

Finansal Destek: Bulunmamaktadır.

Teşekkür: Görüşlerini ileten tüm üniversite öğrencilerine teşekkür ederim.

KAYNAKÇA:

- Andres, L., Jones, P., Denoon-Steven, S. P. & Lorena, M. (2020) Negotiating Polyvocal Strategies: Re-reading de Certeau through the Lens of Urban Planning in South Africa. *Urban Studies*, 57(12), 2440-2455.
- Broton, K. & Goldrick-Rab, S. (2014) The Problem of College Students Without Reliable Housing. Cambridge, MA: Scholars Strategy Network Policy Brief.
- Broton, K. M. & Goldrick-Rab, S. (2018) Going Without: An Exploration of Food And Housing Insecurity Among Undergraduates. *Educational Researcher*, 47(2), 121–133.
- Cox, R., Rodnyansky, S., Henwood, B. & Wenzel, S. (2017) Measuring Population Estimates of Housing Insecurity in The United States: A Comprehensive Approach. CESR Schaeffer Working Paper No. 2017-012.
- Curry, S. R., Morton, M., Matjasko, J. L., Dworsky, A., Samuels, G. M. & Schlueter, D. (2017) Youth Homelessness and Vulnerability: How does Couch Surfing Fit? *American Journal of Community Psychology*, 60(1–2), 17–24.
- De Certeau, M. D. (1984) *The Practice of Everyday Life*, Çev. L. Aslan Özcan (2009) *Gündelik Hayatın Keşfi I: Eylem, Uygulama, Üretim Sanatları*, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- De Certeau, M. (1985) Practices of space. *On signs*, 129.
- Dubick, J., Matthews & B., Cady, C. (2016) *Hunger on Campus: The Challenge of Food Insecurity For College Students*. College and University Food Bank Alliance; National Student Campaign Against Hunger and Homelessness; Student Government Resource Center; and Student Public Interest Research Groups.
- Erman, T. (2011) Kentsel Dönüşüm Projesi ile Dönüşen Dönüş(e)meyen Yaşamlar: Karacaören TOKİ sitesindeki Günlük Yaşam Pratikleri, *Mimarlık ve Gündelik Yaşam*, 27, 25-31.
- Esgin, A. (2018) *Gündelik Hayat Sosyolojisi: Tarihsel Süreç ve Temel İlkeler*. *Gündelik Hayat Sosyolojisi*, 13-35.
- Eşidir, Y. (2017) *Yükseköğretimde Barınma Politikalarının Değerlendirilmesi ve Türkiye İçin Öneriler*. T.C. Kalkınma Bakanlığı Uzmanlık Tezi

- Filiz, Z. & Çemrek, F. (2007) Üniversite Öğrencilerinin Barınma Sorunlarının Uygunluk Analizi ile İncelenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 207-224.
- Forrest, R. & Williams, P. (1984) Commodification and Housing: Emerging Issues and Contradictions. Environment and Planning, 16(9), 1163-1180.
- Gardiner, M. (2002) Critiques of Everyday Life: An Introduction, Çev. B. Taşdemir ve D. Özçetin (2016) Gündelik Hayat Eleştirileri. Ankara: Heretik Yayınları.
- Güldiken, N. & Özekicioğlu, H. (2004) Anadolu Üniversitelerinde Ailelerinden Uzakta Öğrenim Gören Öğrencilerin Barınmaya İlişkin Sorunları, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 5(1): 163-180.
- Hallett, R. E. & Crutchfield, R. (2017) Homelessness and Housing Insecurity in Higher Education: A Trauma-informed Approach to Research, Policy, and Practice. ASHE Higher Education Report, 43(6), 7–118.
- Harrison, P., Moyo, K. & Yang, Y. (2012) Strategy and Tactics: Chinese Immigrants and Diasporic Spaces in Johannesburg, South Africa. Journal of Southern African Studies, 38(4), 899-925.
- Hjorth, D. (2005) Organizational Entrepreneurship: With de Certeau on Creating Heterotopias (or Spaces for Play). Journal Of Management Inquiry, 14(4), 386-398.
- Kara, H. Z., Aykul, M. & Pulat, A. B. (2019) Neden ve Sonuçları İtibariyle Üniversite Öğrencilerinin Barınma Sorunu. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(2), 78-91.
- Lingel, J. (2011) Information Tactics of Immigrants in Urban Environments. Information Research, 16(4).
- Marcuse, P. & Madden, D. (2016) In Defense of Housing: The Politics of Crisis. Verso Books.
- Mould, O. (2014) Tactical Urbanism: The new Vernacular of the Creative City. Geography Compass, 8(8), 529-539.
- Napolitano, V. & Pratten, D. (2007) Michel de Certeau: Ethnography and the Challenge of Plurality. Social Anthropology, 15(1).
- Poyraz, H. (2000) Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Kalmakta Oldukları Yerlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Durumu, Mesleki Eğitim Dergisi, 2,1, 33-41.
- Round, J., Williams, C. C. & Rodgers, P. (2008) Everyday Tactics and Spaces of Power: The Role of Informal Economies in post-Soviet Ukraine. Social & Cultural Geography, 9(2), 171-185.
- Sara, R., Jones, M. & Rice, L. (2021) Austerity Urbanism: Connecting Strategies and Tactics For Participatory Placemaking. CoDesign, 17(4), 493-509.
- Silva, M. R., Kleinert, W. L., Sheppard, A. V., Cantrell, K. A., Freeman-Coppadge, D. J., Tsoy, E., ... & Pearrow, M. (2017) The Relationship Between Food Security, Housing Stability, And School Performance Among College Students in An Urban University. Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice, 19(3), 284-299.
- Spiegel, G. M. (2004) Making do: Uses and Tactics, Michel de Certeau in Practicing History: New Directions in Historical Writing after the Linguistic Turn, Psychology Press, 213-223.

- Şahin, I. & Fırat, N. Ş. (2009) Üniversite Öğrencilerinin Sorunları. Education Sciences, 4(4), 1435-1449.
- Tsui, E., Freudenberg, N., Manzo, L., Jones, H., Kwan, A. & Gagnon, M. (2011) Housing Instability at CUNY: Results from a Survey of CUNY Undergraduate Students. Healthy CUNY Initiative, City University of New York.
- Vearey, J. (2010) Hidden Spaces and Urban Health: Exploring The Tactics Of Rural Migrants Navigating The City Of Gold, Urban Forum, 21, 37-53.
- Wilder Research, (2008) Overview of Youth and Young Adult Homelessness in Minnesota: Facts and Analysis of Data from the 2006 Statewide Study. Saint Paul, MN: Author.

İnternet Kaynakları:

- Sahibinden Emlak Endeksleri (2024, Şubat), <https://www.sahibinden.com/kurumsal/raporlar>
- Yurtkur Genel Müdürlüğü (2024, Şubat), <https://kygm.gsb.gov.tr>
- Yükseköğretim Kurumu Bilgi Yönetim Sistemi (2024, Şubat), <https://istatistik.yok.gov.tr>

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

The main purpose of this study is to investigate how college students cope with multifaceted housing issues. Housing issues of college students defined inline with the literature and Michel De Certeau's strategy-tactic dialectics constitute the theoretical background of the article.

Research Questions:

What are the main issues that college students face in terms of minimum housing opportunities? How do college students cope with the housing issues? How can students' coping methods be interpreted through Michel De Certeau's strategy-tactic dialectic?

Literature Review:

The literature review revealed parallels between the basic housing problems of college students. In the relevant literature, the focus of studies examining the housing problems of college students is housing insecurity. In addition to payment difficulties, housing insecurity is expanded by problems such as unfavourable living environment, physical deficiencies, and inappropriate location of the shelter. How university students cope with housing problems can be read through De Certeau's strategy-tactic dialectic. According to the author, daily life consists of dominant strategies and survival tactics that are constantly reproduced. De Certau's concept of tactics offers an alternative approach by shedding light on the daily life practices of weak groups in the city. The tactics produced by college students have an urban character and are constantly changing and transforming in response to the dominant strategies of the state. Therefore, the opportunities in the housing market that develop based on these policies cannot meet the housing needs of students. This created gap is filled by the tactics of university students, and thus students struggle for accommodation in cities where dormitory facilities are inadequate and rental housing prices are excessively high.

Methodology:

The main data source of this research is interviews with university students. Methodologically, firstly, a relevant literature review was conducted. Some important issues that can be considered as tactics, such as students' city and university changes, accommodation changes, and employment, have been identified. In this way, many micro-resistance activities have emerged. The findings that are related to each other are grouped within the framework of the determined themes and presented under relevant headings.

Results and Conclusions:

The housing problems faced by university students reflect the strategies determined on a large scale. In the face of top-down imposed strategies, university students try to survive by producing tactics in their everyday lives. The experiences of college students identified in this research and the problems they face show parallelism with the issues identified in the relevant literature. In addition, the current policies followed in Türkiye country-specific situations and the reactive tactics of the students constitute the originality of the research.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET**Çalışmanın Amacı:**

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin çok yönlü barınma sorunlarıyla nasıl "başta çıktıklarını" araştırmaktır. Michel De Certeau'nun strateji-taktik diyalektiği, makalenin teorik arka planını oluşturmaktadır.

Araştırma Soruları:

Üniversite öğrencilerinin barınma konusunda karşılaştıkları temel sorunlar nelerdir? Giderek çok boyutlu bir hal alan barınma sorunu ile üniversite öğrencileri nasıl başa çıkmaktadır? Öğrencilerin "baş etme" yöntemleri Michel De Certeau'nun strateji-taktik kavram çifti üzerinden nasıl yorumlanabilir?

Literatür Araştırması:

İlgili yazında üniversite öğrencilerinin barınma sorun ve olanaklarını inceleyen çalışmaların temel odağını barınma güvensizlikleri (housing insecurities) oluşturmaktadır. Barınma güvensizlikleri; ödeme güçlüklerinin yanı sıra yaşama ortamının elverişsiz olması, fiziksel yetersizlikler, barınma yerinin uygunsuz konumu gibi sorunlar ile genişletilmektedir. Üniversite öğrencilerinin barınma sorunları ile nasıl başa çıktıkları De Certeau'nun strateji-taktik diyalektiği üzerinden okunabilir. Yazara göre gündelik hayat, sürekli olarak yeniden üretilen baskın stratejilerden ve hayatta kalma taktiklerinden oluşur. De Certeau'nun "taktik" kavramı, kentteki güçsüz grupların gündelik yaşam pratiklerine ışık tutarak alternatif bir yaklaşım sunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin ürettiği taktikler, kentsel bir karaktere sahiptir ve devletin baskın stratejileri karşısında sürekli değişip dönüşmektedir. Dolayısıyla, bu politikalara dayalı olarak gelişen konut piyasasındaki olanaklar, öğrencilerin barınma ihtiyacına cevap olamamaktadır. Yaratılan bu boşluk, üniversite öğrencilerinin taktikleri ile doldurulmakta ve bu sayede öğrenciler; yurt imkanlarının yetersiz olduğu ve kiralık konut fiyatlarının aşırı arttığı kentlerde barınma mücadelesi vermektedir.

Yöntem:

Bu araştırmanın temel veri kaynağını üniversite öğrencileri ile yapılan mülakatlar oluşturmaktadır. Yöntemsel olarak öncelikle ilgili yazın taraması yapılmıştır. Öğrencilerin şehir ve üniversite değişiklikleri, barınma yeri değişiklikleri, işe girişler, vb. gibi taktik olarak kabul edilebilecek bazı önemli hususlar tespit edilmiştir. Bu sayede pek çok mikro-direnış faaliyeti ortaya çıkmıştır. Birbiri ile alakalı bulunan tespitler, belirlenen temalar çerçevesinde gruplandırılmış, ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme:

Üniversite öğrencilerinin karşılaştığı barınma sorunları, büyük ölçekte belirlenen stratejilerin birer yansımasıdır. Yukarıdan aşağıya dayatılan stratejiler karşısında üniversite öğrencileri, gündelik yaşamlarında taktikler üretmek var olmaya çalışıyor. Bu araştırmada tespit edilen üniversite öğrencilerinin barınma deneyimleri ve karşılaştıkları sorunlar, ilgili yazında tespit edilen hususlar ile paralellikler gösteriyor. Ayrıca Türkiye özelinde izlenen güncel politikalar ve ülkeye özgü durumlar ile öğrencilerin reaktif taktikleri, araştırmanın özgünlüğünü oluşturuyor.